

Tønsberg kommune

JournalpostID 17/16480

Saksbehandler:
Astrid Holwech, telefon: 33 34 87 11
Fagenhet helse og omsorg

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) i Tønsberg kommune

Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne		
Eldrerådet		
Utvalg for helse og omsorg		
Utvalg for oppvekst og opplæring		
Ungdomsrådet		

Rådmannens innstilling

Orientering om brukerstyrt personlig assistanse (BPA) i Tønsberg tas til etterretning.

Sammendrag:

Helseminister Høie har bedt kommunenes ordførere å sjekke om brukerstyrt personlig assistanse fungerer i forhold til rettighetsfesting av BPA i 2014. Kommunene har fått tilført frie inntekter både i 2015 og 2016 for å dekke inne ekstra kostnader. Saken orienterer om hvordan BPA fungerer i Tønsberg kommune. Rådmannen vurdering er at kommunens saksbehandling og organisering av BPA fungerer etter formålet.

Vedlegg

Brev til ordfører om BPA (brukerstyrt personlig assistanse)

Innledning – hva saken gjelder:

Helse- og omsorgsdepartementet v/helse- og omsorgsminister Bent Høie henvendte seg i brev av februar 2017 til alle landets ordførere. Høie opplyser at brukere og ulike brukerorganisasjoner tar kontakt med ham fordi de opplever at kommunene ikke følger opp intensjonene bak rettighetsfestingen av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) fra 2015. Kommunene fikk 300 millioner kroner i 2015 og 205 millioner kroner i 2016 gjennom økte frie inntekter for å dekke opp ekstra kostnader ved rettighetsfestingen.

Ordførerne blir i brevet oppfordret til å bruke rundskriv I-9/2015 om rettighetsfesting av BPA.

Rådmannen er bedt om å orientere utvalg for helse og omsorg om status for BPA i Tønsberg og om våre brukere er fornøyd.

Fakta grunnlag:

Organisering av BPA i Tønsberg

I Tønsberg kommune har 17 voksne over 18 år med personlig assistanse organisert som BPA. Ansvar for ansettelse av assistenter, opplæring og oppfølging er lagt til virksomhet Helse- og omsorgstjenester i bemannede boliger (HOB). I 2016 fikk alle over 18 år som søkte om det, innvilget BPA.

Kommunen har 3 barn/unge under 18 år med personlig assistanse organisert som BPA. Tiltak funksjonshemmede (TFF) i virksomhet Barn og unge har ansvar for oppfølging av BPA under 18 år. TFF får henvendelser fra foresatte om BPA fordi de ønsker mer avlastning. Når TFF har gitt mer informasjon om BPA, velger de økt avlastning fordi de ikke har kapasitet til å være arbeidsleder i en BPA-ordning. TFF/BOU har noen vedtak om avlastning som fungerer som en BPA- liknende ordning i hjemmet, men hvor kommunen tar arbeidslederrollen.

Søknad og innvilgelse av BPA

Virksomhet Tildeling av helse og omsorgstjenester (THO) behandler søknader om personlig assistanse for brukere over 18 år. For brukere under 18 år har Tiltak funksjonshemmede (TFF) i virksomhet Barn og unge ansvaret for saksbehandlingen.

Valg av BPA-ordning blir vurdert når både omfanget av hjelpebehovet og innholdet i tjenestebehovet tilsier at brukeren vil være mest tjent med en BPA. Det er en forutsetning at bruker ønsker dette selv.

Saksbehandler i THO avtaler hjemmebesøk hos søker, kartlegger behov og estimerer tidsbruken ut fra brukerens behov. Tidsestimeringen tar utgangspunkt i søkers egen vurdering av tidsbruk og saksbehandlers rimelighetsvurdering. Hovedområdene som vurderes er personlig hjelp i forhold til funksjonsnedsettelsen, praktisk hjelp i forhold til funksjonsnedsettelsen samt sosiale forhold. På bakgrunn av denne kartleggingen fattes vedtaket.

BPA for barn under 18 år blir i hovedsak innvilget som avlastning for foreldrene, av hensyn til de ekstra krevende omsorgsoppgavene et barn med funksjonsnedsettelse kan innebære. TFF estimerer tidsbehovet ut fra foresattes vurdering, av egen tidsbruk til omsorgsoppgaver som er utover det som er vanlige omsorgsoppgaver for barn uten funksjonsnedsettelse.

Assistenter

For BPA over 18 år er det tilsammen 80 assistenter. Mange assistenter er fast ansatt og en del er tilkallingsvikarer. BPA under 18 år har 7 assistenter.

Arbeidsledelse

Kommunen er arbeidsgiver og sørger for den overordnede organiseringen av en BPA. Brukere skal i utgangspunktet ta den direkte arbeidslederrollen for sine assistenter. Brukere som har en kognitiv funksjonsnedsettelse, psykisk sykdom eller er mindreårig, eller av andre grunner ikke kan ivareta arbeidsledelsen, har likevel rett på BPA. Arbeidslederrollen skal da ivaretas av andre personer på vegne av eller i samarbeid med brukeren. Den som tar arbeidslederrollen må ha en nærhet til tjenestytelsen slik at reell brukerstyring sikres.

Erfaringen i Tønsberg er at arbeidsledelsen fungerer i varierende grad for den enkelte BPA. Alle som skal være arbeidsleder får opplæring, en arbeidslederperm med informasjon og Opplæringshåndboken fra Helsedirektoratet.

Kommunens BPA-ansvarlig må jevnlig veilede flere av BPA-ordningene.

Rekruttering

Når det er behov for assistenter i faste stillinger i turnus i BPA over 18 år, blir stillingene lyst ut som vikariater med mulighet til fast stilling. Vanlig ansettelsesprosedyre følges med utvelgelse og intervju med tillitsvalgte til stede. Assistentene blir først ansatt som tilkallingsvikarer i 2 - 4 måneder. Iløpet av denne tiden finner arbeidsleder ut om samarbeidet med assistent fungerer. Søkere blir informert om denne ansettelsesprosessen under intervjuene. Arbeidsleder får mulighet til å bli kjent med den assistenten de skal ha, og alle er fornøyd med denne fremgangsmåten. Tidligere ble assistentene fast ansatt etter intervju. På grunn av erfaring med at flere arbeidsledere «bommet» på utvelgelsen endret kommunen praksis.

Arbeidsleder og kommunens BPA-ansvarlig arbeider gjennom året for å skaffe nye tilkallingsvikarer.

For BPA under 18 år kunngjøres ledig assistentstillinger med en utlysningstekst som er utformet i samarbeid med foreldrene. Familien og saksbehandler fra TFF går gjennom søknadene og innkaller til intervju. Deretter blir 2-3 plukket ut til å være med på hjemmebesøk for å møte barnet og se på egnethet og kjemi.

Arbeidsmiljø:

Kommunens BPA-ansvarlig holdt kurs for alle arbeidsledere og assistenter høsten 2016 med temaet arbeidsmiljø. Bedriftshelsetjenesten deltok også på kurset.

Arbeidsmiljøet kan være en utfordring. I enkelte av BPA-ordningene over 18 år må kommunens BPA-ansvarlig jevnlig veilede fordi arbeidsmiljøet ikke er bra. Når det er utfordringer med arbeidsmiljøet har kommunens BPA-ansvarlig kontakt med arbeidsleder og assistenter og tar opp situasjoner, hendelser og samhandling som ikke fungerer. Det settes mål og evalueringdato.

For assistenter i BPA under 18 år kan det være krevende å manøvrere arbeidsdagen i et privat hjem i hverdagen til en hel familie. Assistentene vil kunne oppleve konflikter og andre private forhold i familiene. TFF veileder assistentene om at deres oppgave er å bistå barnet i daglige gjøremål, og at de ikke skal bistå eller delta i familielivet på annen måte. Assistentene tar kontakt med saksbehandler i TFF ved behov for veiledning.

TFFs erfaring er at foreldre som arbeidsledere stort sett fungerer godt. Årsaken til sykefravær hos assistenter som er relatert til arbeidsforhold, er vanligvis at det er krevende å jobbe så tett med veldig syke barn over tid.

Stabilitet

BPA-ordningene fungerer stort sett bra, og det er stabilitet og lite sykemelding. I enkelte, svært få BPA-ordninger kan det være en del sykefravær som har sin årsak i dårlig arbeidsledelse og arbeidsmiljø.

Disponering av timer i BPA - mulighet til å spare

Alle arbeidsledere må lage turnus, slik at assistentene får en forutsigbar hverdag. Bruker har fått vedtak på timer til praktisk hjelp, personlig bistand og til sosiale aktiviteter. Turnusen må organiseres slik at bruker får dekket sine basale hjelpebehov.

Brukere velger selv hvor mange timer de vil spare. Oppsparte timer som ikke er satt i turnus må bruker hver måned gi en oversikt over til BPA-ansvarlig virksomhet i kommunen. Timer som ikke er brukt når året er omme blir ikke overført til neste år.

Bruker må ha en god dialog med sine assistenter om hvilken dag og tidspunkt de ønsker at de oppsparte timene skal benyttes. Assistentene som er tilkallingsvikarer må si seg villig til å ta vaktene for de oppsparte timene.

BPA under 18 år får innvilget et bestemt timeantall, og foreldrene planlegger selv hvordan disse skal disponeres.

Feriereiser

Brukere med BPA-ordninger kan benytte BPA ved reiser utenfor kommunen, men det er spesielle regler ved reiser til utlandet. Forutsetningen er at det ikke påløper kostnader for kommunen.

Bruker med BPA som reiser på ferie, lager turnus og skriver avtaler med assistentene. Arbeidsleder må betale alle ekstrakostnader for assistentene, som f.eks kost og losji. Assistentene får sin vanlige lønn fra kommunen, andre kostnader utover det må bruker betale.

Brukertilfredshet

Kommunen har ikke hatt brukertilfredshetsundersøkelse i BPA-ordningene. Planen er å ta det opp i høstmøtet 2017 for BPA over 18 år.

BPA-ansvarlig i kommunen (over 18 år) har opplyst at arbeidslederne gir tilbakemeldinger om vanskeligheter med å få vikarer, og at det er mye arbeid med arbeidsmiljø og assistenter når dette ikke fungerer. Når disse brukerne får tilbud om å avslutte BPA-ordningen ønsker de likevel alltid å fortsette litt til.

Rettslig grunnlag:

Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 d. *Rett til brukerstyrt personlig assistanse*

Personer under 67 år med langvarig og stort behov for personlig assistanse etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b har rett til å få slike tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse. Retten omfatter avlastningstiltak etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav d for personer med foreldreansvar for hjemmeboende barn under 18 år med nedsatt funksjonsevne. Helsetjenester i avlastningstiltak omfattes ikke.

Rettigheten omfatter ikke tjenester som krever flere enn én tjenesteyter til stede eller natttjenester, med mindre brukeren kontinuerlig har behov for slike tjenester.

Med langvarig behov i første ledd menes behov ut over 2 år.

Med stort behov i første ledd menes et tjenestebehov på minst 32 timer per uke. Brukere med tjenestebehov på minst 25 timer per uke har likevel rett til å få tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse, med mindre kommunen kan dokumentere at slik organisering vil medføre vesentlig økt kostnad for kommunen.

Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-8. *Brukerstyrt personlig assistanse*

Kommunen skal ha tilbud om personlig assistanse etter § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b, i form av praktisk bistand og opplæring, organisert som brukerstyrt personlig assistanse.

Forholdet til kommuneplanen:

Vurderinger:

Tønsberg kommune har en praksis hvor de som søker om brukerstyrt personlig assistanse får dette innvilget. Timeantall blir vurdert i samråd med bruker, eventuelt pårørende og med de foresatte til barn under 18 år, slik at nivået på antall timer assistenter blir tilpasset den enkelte brukers behov for personlig assistanse.

Arbeidsledere/brukere og assistenter blir jevnlig fulgt opp og veiledet ved behov. Rekruttering av assistenter foregår kontinuerlig.

Kommunen gir mulighet til en fleksibel BPA for brukere gjennom oppsparingsmuligheter og ferie.

Rådmannen har en oppfattelse av at BPA-ordningen fungerer i forhold til formålet i Tønsberg kommune.

Alternative løsninger:

Økonomiske konsekvenser:

Konsekvenser for næringsutvikling:

Helse- og miljøkonsekvenser:

Konsekvenser for folkehelse:

Konsekvenser for barn og unge:

Konsekvenser for sammenslåingen Re og Tønsberg:

Konklusjon:

Orientering om brukerstyrt personlig assistanse (BPA) i Tønsberg kommune tas til etterretning.

Videre behandling

Saken avsluttes i utvalg for helse og omsorg (UHO) og utvalg for oppvekst og opplæring (UOO).

Tønsberg, 15. mars 2017

Kommunaldirektør
Tove Hovland